

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o wniosku p. Dr. Weigla i tow. dotyczącym zmiany statutu krajowego i krajowej ordynacji wyborczej w kierunku pomnożenia liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 10. września b. r. p. dr. Weigel i towarzysze złożyli do łaski Marszałkowskiej wniosek dążący do zmiany statutu krajowego i krajowej ordynacji wyborczej w tym kierunku, aby pomnożono liczbę posłów wybieranych z miasta Lwowa o dwóch a z miasta Krakowa o jednego.

Uchwałą z dnia 21. września b. r. Wysoki Sejm przekazał ten wniosek Komisji prawniczej z poleceniem, aby jeszcze w tej sesji Sejmowej sprawozdanie swoje przedłożyła.

Wywiązując się z tego polecenia Komisja prawnicza, która na poprzednich sesjach sejmowych tą samą sprawą kilkakrotnie się zajmowała i wszechstronnie ją zbadała, doszła do przekonania, że niema powodów, dla którychby obecnie od dawniejszych swoich uchwał i wniosków odstąpić miała i dlatego zaleca Wysokiemu Sejmowi przyjęcie wniosku wyżej wspomnianego.

Sprawa pomnożenia liczby posłów z miast stoi już od przeszło ćwierć wieku na porządku dziennym Wysokiego Sejmu, i przecież raz stanowczo załatwioną być by powinna.

Wydział krajowy kilkakrotnie przedłożył wnioski dążące do pomnożenia liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa, a na posiedzeniu z dnia 29. marca 1892 Wysoki Sejm uchwalił przedłożone przez Komisję prawniczą projekta do ustawy, zgodne z wnioskiem Wydziału krajowego, któremi statut krajowy i krajowa ordynacja wyborcza zmienione być miały w tym kierunku, aby Lwów wybierał odtąd sześciu, a Kraków czterech posłów, i aby nadano głosy wirylne rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie i prezesowi akademii umiejętności w Krakowie.

Przy imiennem głosowaniu wnioski te przyjęte zostały 97 głosami przeciw 11, i tylko brak wymaganego ustawą kompletu do uchwalenia zmian statutu krajowego i krajowej ordynacji wyborczej był przeszkodą, dla której uchwała ta nie stała się prawomocną.

To skłoniło wnioskodawców do ponowienia dawniejszych wniosków na obecnej sesji Wysokiego Sejmu, z tą jedynie zmianą, że już nie proponują nadania głosów wirylnych rektorowi szkoły technicznej i prezesowi akademii umiejętności.

Komisya prawnicza zgadza się z tą zmianą głównie dlatego, że na posiedzeniu z dnia 29. marca 1892 pan komisarz rządowy stanowczo oświadczył, iż c. k. Rząd na tworzenie nowych głosów wirylnych zgodzić się nie może.

Wprawdzie oświadczył p. komisarz rządowy na tem samem posiedzeniu także, że „c. k. Rząd nie mógłby użyzyć poparcia takiej reformie krajowej ordynacyi wyborczej, któraby się opierała wyłącznie na liczebny porównaniu z jednej strony ilości mieszkańców, względnie uprawnionych w pojedynczych grupach do wyboru, a z drugiej strony wysokości opłacanych podatków, — z pominięciem wszystkich innych zasadniczych podstaw, które na skład reprezentacyi kraju wpływ wywierają, a w szczególności z pominięciem interesów społecznych i ekonomicznych kraju, które w swoim czasie przy ułożeniu krajowej ordynacyi wyborczej za podstawę przyjęte zostały.“

Lecz komisya prawnicza sądzi, że uwagi tej nie można uważać za stanowcze sprzeciwienie się c. k. Rządu proponowanej reformie.

Albowiem tak Wydział krajowy jak i Komisya prawnicza wykazali w swoich sprawozdaniach, że nietylko liczebne porównanie ilości mieszkańców i opłacanych podatków, ale także bardzo wiele innych względów przemawia za pomnożeniem liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa, że inne zasadnicze podstawy na skład reprezentacyi krajowej wpływ wywierające — wcale pominięte nie zostały, — że owszem właśnie interesa społeczne i ekonomiczne kraju nakazują — choć częściowe zrównanie miast, jako głównych siedzib inteligencyi, handlu i przemysłu — z innymi kuryami wyborczymi co do liczby posłów z każdej z tych kuryi wybrać się mającej, — aby usunąć tę krzywdę, którą krajowa ordynacya wyboreza kuryi miast od samego początku wyraziła. Krzywdą ta z biegiem czasu wskutek wzmaganie się ludności i siły podatkowej miast Lwowa i Krakowa, rozwoju w nich handlu, przemysłu i inteligencyi — stała się obecnie tak rażąca, że projektowana reforma jest nietylko postulatem sprawiedliwości, ale jest także potrzebną dla dobra kraju, aby właśnie w myśl pierwotnych intencyi statutu krajowego wszystkie interesa kraju w Sejmie równomiernie i harmonijnie były reprezentowane.

Wskutek jednomyślnej prawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. marca b. r. Komisya prawnicza sądzi, że zbytecznym by było na tem miejscu ponownie wyłuszczać szczegółowo wszystko to, co powyższe zdanie uzasadnia, i wystarczy, jeżeli Komisya na dawniejsze swoje sprawozdanie jako też na sprawozdanie Wydziału krajowego w tej sprawie przedłożone wskaże.

Prostując zaszłą we wniosku p. D-ra Weigla pomyłkę, że „Sejm składa się ze 156 członków“ w ten sposób, że „Sejm składa się tylko z 154 posłów,“ Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone ustawy I. i II.

Lwów 24. września 1892.

Przewodniczący :

Zoll.

Sprawozdawca :

Fruchtman.

I

Ustawa

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim, zmieniająca §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1881 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim rozporządzam co następuje :

Art. I.

Postanowienie §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861. i ustawy z dnia 20. września 1866 roku, zawierającej dodatek do §. 9. statutu krajowego (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 22.) znoszą się.

§. 3. statutu krajowego ma brzmieć jak następuje :

Sejm krajowy składa się z stu pięćdziesięciu czterech członków, mianowicie :

a) Z trzech arcybiskupów lwowskich, Księcia biskupa krakowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego i biskupa stanisławowskiego.

W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej administrator dycyezyi jest członkiem Sejmu krajowego.

b) Z rektorów uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego.

c) Ze stu czterdziestu czterech posłów wybranych, a to :

1) z czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości gruntowych :

2) z dwudziestu sześciu posłów miast w ustawie wyborczej wymienionych i Izb handlowych i przemysłowych ;

3) z siedemdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

II.

Ustawa

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienie art. III. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 roku znosi się w jego obecnej osnowie i ma brzmieć jak następuje:

Lwów wybiera sześciu, Kraków czterech posłów a każde z innych w §. 2. wymienionych miast po jednym.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Postanowienia przejściowe.

Art. III.

Zaraz po ogłoszeniu niniejszej ustawy przeprowadzone będą wybory dwóch posłów z miasta Lwowa, a jednego posła z miasta Krakowa. Mandaty posłów wybranych przy tych wyborach trwać będą tylko do końca VI. peryodu wyborczego Sejmu galicyjskiego.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.